

виту генетичної та клітинної інженерії рослин в Україні. Будучи послідовником вчення М.Г. Холодного зробив вагомий внесок в розробку його вчення про фітогормони. Розпочав дослідження фітогормональної регуляції процесів життєдіяльності кореня, листка та стебла. Разом з колегами К.М. Ситник стояв біля витоків народження в Україні нової галузі біології – інженерної ботаніки. Відкриття двобатьківського успадкування плазмогенів стало одним з найвидатніших досягнень вітчизняної науки, що відкрило перспективи створення генетично нових організмів.

Наукова діяльність К.М. Ситника багато років була пов'язана з космічною біологією. Завдячуючи йому в Академії наук було організовано комплексні дослідження впливу факторів космічного польоту на ріст, розвиток та життєдіяльність прокаріотичних та еукаріотичних організмів.

Продовжуючи традиції Д.К. Зерова, А.М. Окснера, М.І. Котова, М.В. Клокова, він разом із колегами вперше організував проведення комплексного дослідження роду *Achillea*, яке дало можливість глибше розкрити закономірності видової диференціації, показати складність філогенетичних зв'язків між таксонами на різних рівнях організації.

Питання екології, охорони природи, формування екологічної культури завжди займали чільне місце в науковій діяльності К.М. Ситника. Під його безпосереднім керівництвом було підготовлено колективну монографію «Охорона найважливіших об'єктів України, Білорусії і Молдавії» (1980). Багато років він очолював Національний комітет України з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера».

К.М. Ситник – автор близько 1000 наукових, науково-популярних і публіцистичних робіт, підготував 20 докторів та 30 кандидатів наук, лауреат Державної премії СРСР (1984) і УРСР (1979).

Він – президент Українського ботанічного товариства (1972–2011), головний редактор «Українського ботанічного журналу» (1970–2005), голова Комісії по вивченню спадщини академіка В.І. Вернадського (з 1987), народний депутат Верховної Ради України III та IV скликань (1998–2006).

К.М. Ситник стояв біля витоків створення Інституту досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України і в подальшому брав активну участь в конференціях і симпозіумах, які проводив Інститут, який бажає всього найкращого нашому ювіляру.

К.Б. Яцимирський (100 років від дня народження)

Яцимирський Костянтин Борисович – відомий український хімік, академік АН УРСР (1964). Народився 4 квітня 1916 р. у с. Пологи (тепер Вінницька обл.) в родині вчителя. У 1931 р. закінчив семирічну школу в м. Черкаси, навчався у Черкаському та Чугуєво-Бабчанському лісових технікумах, працював у Малинівському лісництві під Чугуєвом, займався гірським лісоводством в Узбекистані. У

1936 р. К.Б. Яцимирський вступив до хімічного факультету Середньоазійського університету в Ташкенті, який закінчив у липні 1941 р. з відзнакою. Якість його дипломної роботи була настільки високою, що 8 серпня 1941 р. Вчена рада Середньоазійського університету прийняла її як кандидатську дисертацію під назвою «Апротонна кислотно-основна взаємодія в оцтовому ангідриді», і 29 вересня 1941 р. йому присуджено ступінь кандидата хімічних наук. З листопада 1941 – він курсант Військової академії хімічної захисту, з червня 1942 р. по грудень 1945 – викладач хімії та військово-хімічної справи Подільського піхотного училища. В 1945–1961 рр. наукова та педагогічна діяльність К.Б. Яцимирського пов'язана з Іванівським хіміко-технологічним інститутом, де він пройшов шлях від асистента до заступника директора і захистив 1948 р. докторську дисертацію на тему «Термохімія комплексних сполук». У 1961 р. К.Б. Яцимирського обрано членом-кореспондентом АН УРСР, а через рік він переїхав до Києва. У 1961–1969 рр. – завідувач відділу хімії комплексних сполук Інституту загальної та неорганічної хімії АН України, 1970–1982 рр. – директор, 1983–1987 – завідувач відділу, з 1987 – радник при дирекції Інституту фізичної хімії НАН України. Також у 1966–1978 – академік-секретар Відділення хімії та хімічної технології АН України, у 1962–1982 – професор Київського університету. Помер 21 червня 2005 р.

Наукові праці К.Б. Яцимирського стосуються неорганічної, аналітичної, фізичної та біонеорганічної хімії. Розробив і впровадив кінетичні

методи аналізу мікроконцентрацій багатьох елементів, виконав піонерські дослідження в галузі термохімії комплексних сполук. Запропонував новий метод визначення констант стійкості комплексів (1966), дослідив взаємний вплив лігандів у комплексних сполуках (1969). Виявив нові коливальні реакції макроциклічних комплексів міді та нікелю (1982). Автор понад 800 наукових праць, в т. ч. 19 монографій, зокрема фундаментальної праці «Термохімія комплексних сполук» (1951), 7 підручників. В 1965–1988 – головний редактор

журналу «Теоретична і експериментальна хімія». Серед учнів Костянтина Борисовича 12 докторів і 52 кандидата наук.

К.Б. Яцимирський – заслужений діяч науки і техніки України (1991). Лауреат Державної премії України (1991), премії ім. Л.В. Писаржевського (1970), почесний член низки іноземних наукових товариств. Працю К.Б. Яцимирського відзначено орденом «За заслуги» III ст. (1997), державними нагородами СРСР.

Ю.І. Мушкало

3 березня 2016 р. – космічний телескоп «Хаббл» виявив найвіддаленішу з усіх виявлених досі галактик, яка отримала номер GN-z11. Вік галактики становить 13,4 мільярдів років (вік Всесвіту приблизно 14,5).

8 квітня 2016 р. – після успішного запуску вантажного космічного корабля SpaceX CRS-8 Dragon компанії SpaceX вперше здійснено повернення і м'яку посадку першого ступеня ракети-носія Falcon 9 на плаваючу морську платформу в Атлантичному океані. Згодом подібні повернення після запусків здійснено ще двічі: 6 та 28 травня 2016 р. Нагадаємо, що 22 грудня 2015 р. Falcon 9, яка вивела на орбіту 11 супутників, успішно здійснила посадку на спеціальний майданчик на місі Канаверал. Це був перший в історії космонавтики запуск ракети-носія, яка вивела на орбіту корисне навантаження та здійснила м'яку посадку на землю.

25 травня 2016 р. – грецький археолог К. Сісмандіс повідомив про знахідку біля м. Стагіри могили Арістотеля (384–322 до н. е.) – одного з найвидатніших давньогрецьких філософів. Вперше могилу знайшли ще в 1996 р., але факт того, що вона належить саме Арістотелю доведено тільки зараз.

2 червня 2016 р. – за допомогою космічного телескопа «Хаббл» з'ясовано, що Всесвіт розширюється на 5–9 % швидше, ніж вважалося раніше.

8 червня 2016 р. – Міжнародний союз фундаментальної та прикладної хімії (IUPAC) запропонував назви та символи нових хімічних елементів: 113-й ніхон (Nh), 115-й московій (Mc), 117-й теннессін (Ts) і 118-й оганессон (Og) відповідно на честь Японії, Москви, Теннессі та фізика Юрія Оганесяна.

2016 – 50 років виходу фундаментальної монографії Г.М. Доброва «Наука о науке. Введение в общее науковедение», яка започаткувала наукознавство як науковий напрям в Україні («Наукова думка», 1966; в 1970 вийшло її друге видання, 1989 – третє). У книзі розповідається про становлення, методи і перші конкретні результати нового напрямку досліджень. Як змінюються темпи розвитку науки? Чи існує межа науково-технічного прогресу? Скільки на землі вчених і яка продуктивність їх праці? Які перспективи використання математичних методів, ідей і технічних засобів кібернетики для більш точного пізнання шляхів розвитку науки? Ці та багато інших питань розглянуто в книзі. У ній широко використано матеріали вітчизняної і світової науково-технічної літератури, дані ЮНЕСКО, звіти міжнародних конгресів з історії науки, а також результати, отримані під керівництвом Г.М. Доброва у Відділі машинних методів переробки історико-наукової інформації Сектора історії техніки і природознавства АН УРСР. Книгу Г.М. Доброва перевидано в 17 країнах світу.

Посадка ракети-носія Falcon 9 після успішного запуску